

ÇAĞDAŞ HUKUKÇULAR DERNEĞİ

HARRAN BARINMA MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU

Aralık 2025

I. GİRİŞ

Bu rapor, 9 Aralık 2025 tarihinde Harran Barınma Merkezi'ne yapılan ziyaret sırasında Derneğimiz üyeleri tarafından gerçekleştirilen gözlemler ve 22 kişiyle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulguları içermektedir.

Raporun amacı, barınma merkezinde tutulan yabancıların barınma koşullarını, insan hakları standartlarına uygunluğu, hukuki süreçlere erişimlerini ve olası hak ihlallerini tespit ederek kamuoyunu ve ilgili kurumları bilgilendirmektir.

II. METODOLOJİ

Ziyaret, iki avukat tarafından gerçekleştirilmiştir.

Toplam 22 kişiyle, farklı gruplar hâlinde görüşülmüş; aileler, yetişkin erkekler ve genç erkekler ayrı oturumlarda dinlenmiştir.

Görüşmeler, barınma merkezinin tahsis ettiği avukat görüşme odasında yapılmıştır.

Bulgular, doğrudan gözlemler, kişisel anlatımlar ve fiziksel koşulların incelenmesi yoluyla elde edilmiştir.

Merkeze erişimde yaşanan güçlükler de değerlendirmeye dahil edilmiştir.

III. GENEL BİLGİLER

A. Ulaşım ve Erişim Koşulları

Merkez; Şanlıurfa il merkezine yaklaşık 45 km, Harran ilçe merkezine ise yaklaşık 10–12 km uzaklıktadır. Toplu taşıma ile merkeze ulaşım mümkün değildir. Yol, pamuk tarlaları arasında uzanan, ıssız bir güzergahtan geçmektedir.

Ziyaret sırasında navigasyon sistemleri yanlış yönlendirmiş; avukatlar merkezin etrafında uzun süre dolaşmak zorunda kalmıştır.

Bu durum, avukatların merkeze düzenli erişimini zorlaştırmakta, hukuki yardımın maliyetini artırmakta, etkin avukat yardımını fiilen sınırlamaktadır.

B. Merkezin Fiziksel İzolasyonu

Merkez, yüksek beton duvarlar, metal ek duvar ve dikenli tellerle çevrilidir. Bu fiziksel yapı, pratikte “barınma” merkezinden ziyade cezaevi mimarisine benzemektedir.

Gözetleme kuleleri, içerideki yaşamdan tamamen izole görünmektedir. Çalışanlar kendi araçlarıyla kulelere ulaşmakta ve her kulenin dışında birer tuvalet bulunmaktadır. Bu düzen, kulelerin sonradan eklendiği ve merkezin ağır gözetim rejimine dönüştürüldüğü izlenimi yaratmaktadır.

(2 farklı gözetim kulesine ilişkin fotoğraflar)

C. Güvenlik Yapısı ve Giriş Prosedürleri

Merkez girişinde jandarma ve özel güvenlik görevlileri bulunmaktadır. Avukatlar girişte bir sorunla karşılaşılma, aramaya tabi tutulmamıştır. Yalnızca tutulan kişilere teslim edilecek eşyalar güvenlik tarafından aranmıştır. Girişte bekletme veya engelleme yaşanmamıştır.

D. Avukat Görüşme Koşulları

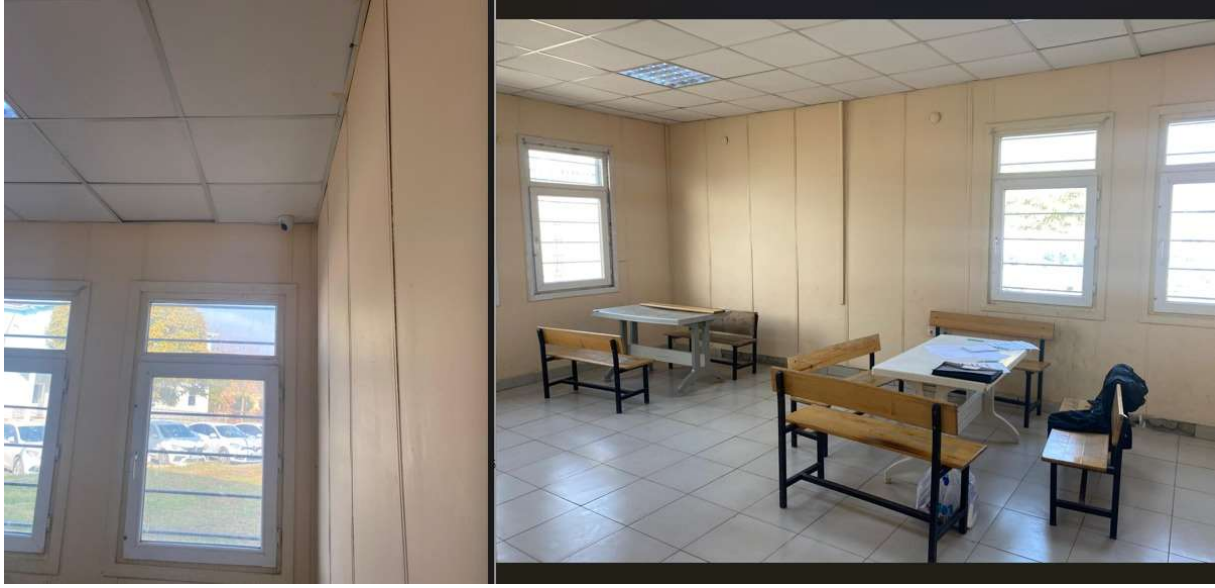
Avukatların görüşmesi için ayrılan oda prefabrike bir yapıdır. Isıtma sistemi bulunmamaktadır.

Mobilya olarak yalnızca lise tipi sıra ve plastik masalar vardır.

Kameralı gözetim altındadır; bu kameraların ses kaydedip kaydetmediği açıklanmamıştır. Bu koşullar, avukat–müvekkil gizliliği ilkesinin ihlali riski taşımaktadır.

Avukatlar müvekkilleri ile görüşmek yaptıkları sırada kuruma 2 farklı avukat daha gelmiştir. Özel güvenlik görevlisi görüşme odasına girerek: bu avukatların da kendi müvekkilleri ile

görüŖüleceđini, baŖka görüŖme odasının bulunmadığını, bu nedenle görüŖmenin hızlandırılarak sona erdirilmesini istemiŖtir.

E. GörüŖülen KiŖiler ve Sosyoekonomik Arka Plan

GörüŖülen 22 kiŖinin tamamı Suriye uyruklu ve Alevidir. Arapça okuma-yazma bilmektedir (1 küçük çocuk henüz okuma ve yazma bilmemektedir. Okul çağındaki çocuklar da okuma ve yazma bilmektedir.). Bir kısmı iyi düzeyde İngilizce konuşmaktadır. Mühendis, avukat ve üniversite öğrencisi gibi meslek gruplarından kiŖiler bulunmaktadır.

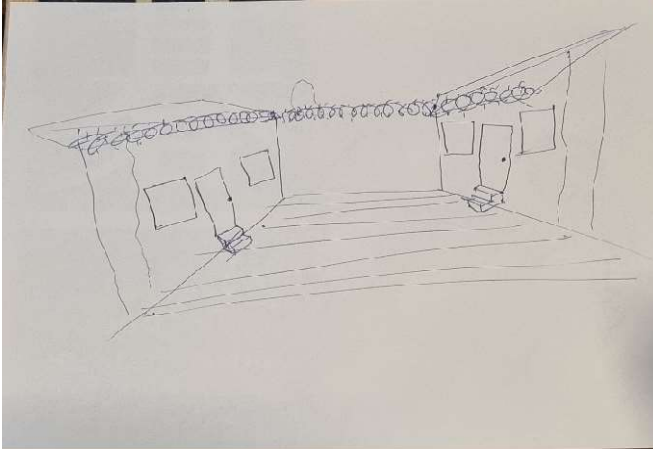
Suriye'deki savaŖ ve soykırımdan kaçmak için Yunanistan'a doğru deniz yoluyla gitmeye çalışmıŖlardır. Yolculukları sırasında yiyecek ve içecekleri bitmiŖ ve bu sebeple 112 Acil Çağrı Merkezini aramıŖlardır. Bir süre sonra Yunan Sahil Güvenlik ekipleri gelerek kendilerine darp ve iŖkence uygulamıŖ, telefon, kimlik, pasaport, para, kıyafet gibi bütün eŖyalarına el konulmuŖtur. Daha sonra 22 kiŖiyi küçük bir bota bindirilerek Türkiye kıyılarına geri itmiŖtir. Botun küçük olması nedeniyle sığmayanlar bota tutunup yüzerek hayatta kalmıŖlardır. Türkiye Sahil Güvenlik ekipleri tarafından Muğla ilinde karaya çıkartılmıŖlardır. Sağlık durumu ciddi olan 1-2 kiŖi dışında hiçbiri doktor kontrolüne götürülmemiŖ sağlık raporu alınmamıŖtır. 3 gün boyunca kolluk ekipleri tarafından tutulmuŖ, kendilerine yemek, su, giyecek eŖyalar verilmediği tarafımıza iletilmiŖtir. Bu koŖullara rağmen Geri Gönderme Merkezine sevk edilmiŖler, oradan kendileriyle iletiŖime geçilemeden apar topar Ŗanlıurfa Harran Geçici Barınma Merkezi'ne sevk edilmiŖlerdir.

IV. HAK İHLALİ BULGULARI

A. Barınma KoŖulları

Konteynerlerde tutulmaktadırlar. İki konteyner aralarında 2 -3 metre mesafede birbirine bakmaktadır. Konteynerlerin üstü dikenli tellerle çevrilidir. Bununla birlikte demir sac ile konteynerlerin etrafı çevrilmiŖ, onların da üzerinde dikenli teller bulunmaktadır. Aile olarak yaŖayanlara aile baŖı (ailenin kaç ferdi olduğu fark etmeksizin) 1 konteynerde tutulmaktadırlar. Bekar olanlar ise en az dört kiŖi olmak üzere kalmaktadır.

Görüşme yapılan kişiler, görüşme sırasında iki konteyner arasını aynı zamanda çizim yaparak anlatmaya çalışmıştır:

Kalınan konteynerlarda yatak, ranza bulunmamaktadır; kişiler doğrudan zemin üzerine koyulmuş ince, eski ve hijyenik olmayan süngerler, (*döşek olarak tarif etmişlerdir*) üzerinde yatmaktadır.

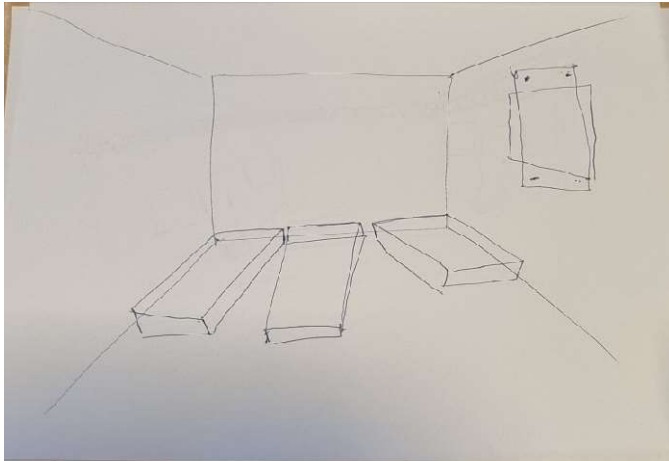
Bu durum bir kısmında cilt yaralarına ve kızarıklıklara neden olmuştur.

Aile konteynerlerinde mutfak olmasına rağmen kullanımına izin verilmemektedir. Yalnızca kurum yemekleri yenebilmektedir.

Erkek konteynirlerinde yalnızca yatma alanı vardır. Ayrıca bir mutfak alanı bulunmamaktadır.

Erkekler kaldıkları konteynirin camının kırık olduğunu, battaniye takılı olduğunu söylemişlerdir. Ancak battaniye rüzgâr ve soğuğu içeri geçirdiğinden çok üşüdüklerini belirtmektedirler.

Görüşme yapılan kişilerin çizimlerine göre konteynerlerin içi ise şu şekildedir:

B. Giyim ve Ayakkabı Eksikliği

Yunanistan'dan geri itilme ve geri itilme sırasında gördükleri gasp ve işkenceye rağmen 3 gün boyunca Muğla'da kolluk ekiplerinin gözetiminde iken aç ve susuz bırakıldıklarını, hastane ve sağlık hizmetlerine erişimleri engellendiğini, sağlık muayenesinden geçirilmediklerini belirtmişlerdir.

Harran GBM'ye sevk edildiklerinde üzerlerinde denizden çıktıkları kıyafetler ile sevk edilmiş, hiçbir koşulda kendilerine mevsime ve ihtiyaçlara uygun giyecek malzeme (ayakkabı, mont, kazak pantolon vb) sağlanmamıştır. Harran GBM'de onca taleplerine rağmen kendilerine mevsim koşullarına uygun kıyafet verilmemiştir. Verilen kıyafetler de eski ve kullanmış kıyafetlerdir.

9 Aralık tarihine rağmen tüm kişiler ayakkabısız gelmiştir. Müvekkiller tarafından ayakkabı verilmediği belirtilmiştir. Başkaca bir ayakkabı gibi mevsimsel koşullara uygun kıyafetleri bulunmamaktadır.

C. Sağlık Hizmetlerine Erişim Engeli

Kurum içinde bir doktor bulunmaktadır. Bu doktorun hangi alanda uzman olduğu, sadece kurumda çalışıp çalışmadığı kişilere açıklanmadığı için belirlenememiştir. Kişiler doktor talep ettiklerinde çoğu zaman özel güvenliğin reddettiğini, ısrarcı olmaları halinde bu doktoru görebildiklerini söylemişlerdir.

Bu hizmet yetersiz kalmanın yanında düzgün işlememektedir. Kişiler yaşadığı sağlık problemlerini doktora anca günler sonra iletebilmekte, ilettiklerinde de yeterli muayene ve tıbbi desteğe erişememektedir. Hastaneye gitme taleplerinin, “doktor onay vermiyor” gerekçesiyle reddedildiği ifade edilmiştir.

Sadece kurum içinde kolu kırılan bir kişi hastaneye götürülmüştür.

11 yaşındaki kız çocuğunun diş telleri olduğu görülmüştür. Bu çocuk hızlı bir şekilde Türkçe de öğrenmiş olup Türkçe olarak "dişim ağrıyor, çok ağrıyor, doktor istiyorum, hastane istiyorum, ilaç istiyorum" demiştir. Aynı çocuğun göz problemi de olduğu gözlemlenmiştir. Gözlerinin odak noktası farklıdır. Bu sebeple gözlerinde de ağrı hissettiğini ancak hastaneye götürülmediğini söylemiştir.

D. İletişim Hakkının Engellenmesi

Telefonlara el konulmuş, emanet bölümüne kaldırılmıştır. Haftada yalnızca bir kez ve kısa süreli telefon görüşmesine izin verilmektedir.

Fotoğraf çekmeye çalışanlara sert müdahale edildiği, görüşme haklarının kısıtlandığı, kötü muameleyle maruz kaldıkları belirtilmiştir.

E. Yetersiz ve Sağlıksız Beslenme

Kişilerin kendi yiyecek ve içeceklerini hazırlayabilmeleri için hiçbir imkân sağlanmamakta ve bulunmamaktadır. Verilen yemeklerin porsiyon olarak bir kişinin açlığını giderebilecek miktar ve besin yeterliliğinde olmadığını belirtmişlerdir. Çoğu zaman aç kaldıkları ifade edilmiştir.

Her gün makarna ve yanında kuru fasulye gibi tekdüze yemekler verilmektedir. Gelen yemeklerin bozuk olduğu, içerisinden kurt, böcek, kıl, saç çıktığı belirtilmiştir. Hijyenik olmayan, sağlık açısından ciddi tehlike arz eden ve telafisi imkânsız sağlık sorunlarına neden olabilecek bir durumla karşı karşıyalar. Dışarıdan kendileri adına yiyecek gönderildiğinde dahi gönderilen yiyecekler kişilere verilmemekte kurumun verdiği yemekleri bozuk ya da yenilemeyecek durumda olmalarına rağmen yemek zorunda bırakılmaktadırlar.

F. Hijyen Koşulları

Sıcak su bulunmamaktadır. Kişiler soğuk suyla yıkanmak zorunda kalmaktadır. Suyu ısıtabilecek imkanları da bulunmamaktadır. Kendilerinin tabiriyle buz gibi suda duş almak ve hijyenlerini sağlamak zorunda bırakılmışlardır.

Kadınların Regl dönemlerinde hijyenik pet ihtiyaçlarının karşılanması da keyfi bir uygulamayla yürütülmektedir. Görüşülen kadınlardan aktarıldığı kadarıyla talep edilmesine rağmen 2-3 döngüde bir defa hijyenik pet ihtiyaçları tek döngüde bitecek miktarda verilmektedir.

G. Eğitim Hizmetlerinin Sağlanmaması

Kurumda çocukların ve diğer okuma çağında olan bireylerin eğitim hakkını sağlamaya yönelik hiçbir uygulama bulunmamaktadır. Aralarında ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite çağında kişiler olmasına rağmen hiçbir uygulama yoktur. Dışarıdan kendilerine gönderilen kitaplar dahi içeri alınmamaktadır.

H. Sosyal Alanların Yokluğu

Merkezde kitap, kalem, kâğıt, oyun (satranç vb.) spor veya sosyalleşme alanı bulunmamaktadır. Varsa bile bilgilerinin olmadığını, hiç götürülmediklerini söylemişlerdir. Görüşülen kişilerden biri içinde bulunduğu durumu şu sözlerle ifade etmiştir:

“Tüm gün duvarlara bakarak yalnızca nefes almamızı bekliyorlar.”

İ. Bilgilendirme Yapılmaması ve Hukuki Belirsizlik

Kişiler, Suriye’deki Alevi katliamından kaçmış, doğrudan Yunanistan’a geçtiklerinde işkence edilerek geri itilmişlerdir. Türkiye Sahil güvenliği tarafından kurtarıldıklarında kendilerine bilgilendirme yapılmadığını, hastaneye götürüldüklerini ancak durumu ağır 2 kişi dışında herkesin araçlarda bekletildiğini ve doktoru görmediklerini söylemişlerdir. Bir süre jandarma olduğunu düşündükleri bir yerde tutulmuş ve arından Muğla Geri Gönderme Merkezi’ne getirilmişlerdir. Bu işlemlerin 2 gün sürdüğünü bu sırada denizden çıktıkları kıyafetle tutulduklarını ve kendilerine yemek verilmediği belirtmişlerdir.

Muğla geri gönderme merkezine yerleştirileceklerini düşünürken bir anda yeniden araçlara bindirilerek Urfa’ya gönderilmişlerdir. Bunun sebebinin bu sırada yapılan basın açıklamaları, Muğla GGM’ye ulaşan avukatların baskıları olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle sınır dışı kararı alınmadan barınma merkezine yerleştirilmişlerdir.

Görüşülen herkes buraya getirildiklerinde de yine kendilerine: Neden tutulduklarının, ne kadar süre tutulacaklarının, haklarının neler olduğunun, hangi hukuki sürecin işletildiğinin hiçbir şekilde açıklanmadığını ifade etmiştir. Görüşmecilerden biri bunun kendisinde yarattığı etkiyi şu şekilde anlatmıştır:

“Tecavüzcü bile kaç yıl yatacağını bilir. Biz cezalı mıyız? Neden buradayız? İnsan değil miyiz?”

Bu durum özgürlük ve güvenlik hakkı, kişi hürriyeti, başvuru yollarına erişim açısından ağır ihlallere işaret etmektedir.

J. Kıyafet Yardımlarının Engellenmesi

Dışarıdan bir dayanışma ağı tarafından getirilen kıyafetlerin bir kısmına kurum tarafından “sakıncalı” denilerek el konulmuştur. Verilen kıyafetlerin birçoğu eski, yırtık ve kullanışsızdır.

Pantolon ve eşofmanların iplerinin sökülmesi nedeniyle kişiler kıyafetlerin bellerinden düştüğünü ve bazen utanılacak hale geldiklerini söylemişlerdir.

K. Dini Ayrımcılık ve Şiddet

Aktarıldığı üzere kendilerinin ALEVİ olması nedeniyle kurum çalışanları ve görevli memurlar tarafından ırkçı ve ayrımcı söylem ve davranışa maruz kalmaktadırlar. Yukarıda sayılan giyecek ve hijyen ihtiyaçlarında orada bulunan diğer mülteciler ile eşit bir muameleye tutulmadıklarını ve bunun gözle görülür bir biçimde uygulandığını açıklamışlardır. Alevi olması nedeniyle kendilerinden nefret eden ölüm ve işkence tehditleri savuran mültecilerle aynı ortamda tutulmaktadırlar. Bu durum kurum çalışanlarına iletildiğinde, kendilerinin meselesi olmadığını, onları ilgilendirmediklerini, bir şey yapamayacaklarını, kendilerinin çözmesi gerektiğini söylemişlerdir. Kaldı ki kurum yönetmelikte belirlenen usul ve esaslara aykırı bir işleyiş sergilemektedir. Yukarıda açıklandığı üzere Kurum, kuruluş amacına aykırı hale dönüştürülmüş ve yönetim tarafından keyfi uygulamalar getirilmiştir. Mültecilerin acil temel ihtiyaçlarının karşılanması için kurulan kurum ve düzenlenen uygulama, hali hazırda hapishanelerden daha ağır koşullarla yürütülmekte, mülteciler açısından tecrit ve işkence merkezi haline dönüşmüştür.

Görüşme sağlanan kişiler kurumda tutulan diğer göçmenlerce Alevi oldukları için hakarete uğramakta, konteynırlarına taş atılmakta, “Buradan ölerək çıkarsınız” şeklinde tehdit edilmektedir. Konteynırlar arasında tel örgüler bulunduğu için bu kişiler görüşme sağlanan kişilerin olduğu alana geçememişlerdir. Ancak görüşülen kişilerin bir kısmı kendilerinden önce gelen bir Alevi gencin diğer tarafta olduğunu söylemişlerdir. A. S. S. isimli bu aleviyi görüşme yapılan kişilere göstererek dizlerinin üzerinde yürütmüşler ve yerlerdeki izmaritleri ağzıyla toplatarak eziyet etmişlerdir.

Bunun üzerine görüşülen gençler konteyner duvarlarına ve metal duvarlara vurup bağırarak ses çıkartıp güvenliğin gelmesini sağlasalar da eziyet uygulayanlar hakkında hukuki bir işlem yapılmadığını ve A. S. S. isimli alevinin hala onlarla tutulduğunu söylemişlerdir. Bunun üzerine A.S.S. isimli kişi ile de görüşme talebi oluşturulmuştur. Ancak güvenlik görevlisi “*seslendik ama duşta olabilir, revirde olabilir, gelmek istemiyor olabilir, kimse öne çıkmadı ve o benim demedi*” şeklinde dönüş yapmıştır. Bu kişi ile görüşme sağlanamamıştır. Ailenin intihar eğilimi bildirdiği öğrenilmiştir. Hayati risk bulunmaktadır. Bu kişinin kimliğine kavuşturulması ve serbest bırakılması gerekir. Mümkün olmaması halinde en azından daha güvende olacağı bir alana geçirilmesi gerekmektedir.

L. LGBTİ+ Bireyin Tecrit Koşullarında Tutulduğu İddiası

Yukarıda bahsedilen A.S.S. isimli kişinin kim olduğu ve nerede olduğunun tespit edilmeye çalışıldığı sırada güvenlik görevlisinin şu ifadeleri kayda değerdir:

“Bu kişi gay mi? Kadın bölümünde tek başına tutmak zorunda kaldığımız bir gay var. Acaba o mu?”

Bu söylem üzerine avukatlar bu kişi ile de görüşmek istediklerini söylemişlerdir ancak kişinin adının bilinmemesi ve talep oluşturulamaması sebebiyle görüşme sağlanamamıştır.

Ancak açıklamanın içeriğı LGBTİ+ bireyin ayrı, tek başına, tecrit koşullarında tutulduğu, cinsiyet kimliğı/ifadeye dayalı ayrımcılık yapıldığı, koruma adına da olsa uluslararası standartlara aykırı bir izolasyon uygulandığı izlenimini doğurmaktadır. Bu kişinin de derhal kimliğıne kavuşturularak serbest bırakılması gerekmektedir.

V. ULUSLARARASI STANDARTLAR

Kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldıkları yerler, objektif anlamda yapıları gereğı temel hak ihlallerinin yaşanabileceğı, işkence ve kötü muamele riskinin bulunduğu mekanlardır. İşkence ve kötü muamele sadece bu amaçla uygulanan fillerin varlığını ifade etmemektedir; tutulma biriminin maddi koşulları, tutulma rejimi, sağlık hizmetlerindeki yetersizlik vb gibi hususlar da kötü muamele sonucunu doğuran ağırlıkta olabilir. Bu nedenle, bu raporun önceki aşamalarında değinilen başkaca konular da işkence ve kötü muamelenin önlenmesi çerçevesinde, düzenli bir denetime tabi olmalıdır.

Bu bağlamda tutulanların işkence ve kötü muamele görme risklerinin azaltılması ve ortadan kaldırılması için hem iç ve hem de dış denetim olmak üzere çift yönlü bir denetim mekanizması oluşturulması, bu denetleme mekanizmalarının da yasa ve yönetmeliklerle -uygulamada herhangi bir boşluk yaratmayacak şekilde- düzenleme altına alınması zorunludur.

Kişilerin özgürlüğünden yoksun bırakıldığı yerler (tutulma birimleri) için uluslararası standartlar; temel olarak **İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi (İHAS) 3. ve 5. maddesi, Birleşmiş Milletler Mahpuslara Muameleye Dair Asgari Standart Kuralları (Nelson Mandela Kuralları), Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (CPT) Standartları** ve ilkeleri ile belirlenmiş durumdadır.

Yine Türkiye **BM İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokol'e (OPCAT) taraftır.** Protokol'ün onay süreci, 2011 yılında tamamlanmış ve onay belgeleri 27 Eylül 2011'de Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğı'ne tevdi edilmiştir. OPCAT, Türkiye açısından 27 Ekim 2011 tarihinde yürürlüğe girmiş durumdadır.

OPCAT (Optional Protocol to the Convention Against Torture) işkence ve diğer kötü muamele biçimlerinin önlenmesi amacıyla oluşturulmuş bir uluslararası anlaşmadır. Temel amaç; kişilerin özgürlüğünden yoksun bırakıldığı her türlü birimde (cezaevleri, gözaltı merkezleri, psikiyatri klinikleri, sığınma evleri vb.) temel hak ve özgürlüklerinin korunması ve bu haklarının güvence altına alınmasıdır. Anılı Protokol bu amacı yerine getirebilmek için ikili bir mekanizma öngörmektedir: **1. Uluslararası Mekanizma:** Birleşmiş Milletler İşkencenin Önlenmesi Alt Komitesi (*SPT-Subcommittee on Prevention of Torture*). / **2. Ulusal Mekanizma (UÖM):** Her Taraf Devletin kendi içinde bağımsız bir **Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM)** kurması zorunluluğı. Türkiye'nin bu Protokole taraf olması, işkence ve kötü muameleyle mücadelede *"sıfır hoşgörü"* politikasının uluslararası alanda taahhüdü anlamına gelmektedir.

Tüm uluslararası sözleşme ve belgelerin tutulma birimlerine dair üzerinde ortaklaştığı standartlar şu şekilde başlıklandırılabilir:

A. Genel İlkeler ve İnsan Onuru

- 1. İnsan Onuruna Saygı:** Özgürlüğünden yoksun bırakılan tüm kişilere, insanlık onuruna ve değerine içkin saygıyla muamele edilir. Hiçbir mahpus işkenceye, diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ve cezaya maruz bırakılamaz. *(Mandela Kuralları – Kural 1)*
- 2. Ayrımcılık Yasağı:** Cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğum ya da diğer statülere dayalı hiçbir ayrımcılık yapılamaz. *(Mandela Kuralları – Kural 2)*
- 3. Muamele Amacı:** Cezaların temel amacı, mahpusların topluma yeniden uyum sağlamasına ve yasalara bağlı, kendi kendine yeten bir hayat sürmelerine olanak tanımaktır. *(Mandela Kuralları – Kural 4)*

B. Fiziki Koşullar ve Barınma Standartları

Tutulma birimlerinin fiziki yapısı ve barınma koşulları, sağlığı ve hijyeni tehdit etmemeli, insan onuruna uygun olmalıdır.

- 1. Hücre Büyüklüğü ve Doluluk:** Hücreler, içeride barındırılan kişi sayısına göre makul büyüklükte olmalıdır. Aşırı kalabalık kesinlikle önlenmelidir. Tek kişilik yerleştirme (hücreler) standarttır; ortak yatakhane kullanımı ancak uygun yönetimle mümkündür. *(CPT Standartları)*
- 2. Aydınlatma ve Havalandırma:** Tüm birimlerde yeterli doğal ışık ve yapay ışıklandırma sağlanmalıdır (uyku süreleri hariç, okumaya yetecek kadar). Uygun ve temiz hava sağlayan etkili havalandırma sistemleri bulunmalıdır. *(Mandela Kuralları-Kural 13, CPT Standartları)*
- 3. Sıhhi Tesisler:** Her tutuklunun mahremiyete uygun şartlarda kullanabileceği, temiz ve uygun sayıda sıhhi tesis (tuvalet ve yıkanma imkânı) bulunmalıdır. *(Mandela Kuralları-Kural 14, CPT Standartları)*
- 4. Yatak ve Giysi:** Her mahpusa, yerel standartlara uygun, temiz, tek kişilik ve yeterli büyüklükte bir yatak, temiz yatak takımı ve iklim şartlarına uygun, temiz giysiler sağlanır. *(Mandela Kuralları-Kural 19, 21)*

C. Sağlık Hizmetleri ve Güvenceler

- 1. Sağlık ve Tıbbi Bakıma Erişim Hakkı:** Tüm mahpuslar, ayrımcılık yapılmaksızın, toplumda mevcut olan sağlık hizmetlerinin aynısına erişim hakkına sahiptir. *(Mandela Kuralları-Kural 24)*
- 2. Tıbbi Gizlilik ve Bağımsızlık:** Kurum sağlık personeli, klinik kararlarında tamamen bağımsız olmalıdır. Mahpusların tıbbi bilgileri gizlidir. *(Mandela Kuralları-Kural 26, 34)*

3. **Giriş Muayenesi:** Tutulma birimine kabul edilen her kişi, mümkün olan en kısa sürede, ancak en geç 24 saat içinde, tıbbi bir muayeneden geçirilmelidir. Bu, varsa kötü muamele izlerinin belgelenmesi için esastır. (*CPT Standartları*)
4. **Kısıtlayıcı Araçlar:** Kelepçe ve diğer kısıtlayıcı araçlar yalnızca son çare olarak, güvenlik veya kaçıışı önleme amacıyla ve mümkün olan en kısa süre için kullanılabilir. Asla disiplin cezası olarak veya doğum sırasında/hemen sonrasında kadınlar üzerinde kullanılamaz. (*Mandela Kuralları-Kural 35, 36*)

D. İdari ve Hukuki Güvenceler

1. **Haberleşme Hakkı:** Tutulan kişi, gözaltına alındığında derhal, durumu hakkında güvendiği bir kişiye bilgi verme hakkına sahiptir. (*CPT Standartları, İHAS 5/2*)
2. **Avukat Erişimi:** Kişi, gözaltına alındığı andan itibaren bir avukata erişim hakkına sahiptir. Bu erişim, güvenlik gerekçesiyle dahi, meşru haklarının kullanılmasına engel olacak şekilde kısıtlanamaz. (*İHAS 5/4, CPT Standartları*)
3. **Dış Dünya ile İletişim:** Mahpuslar, aileleri, arkadaşları ve kabul görmüş dış kurumlarla (din adamları, STK'lar) düzenli olarak iletişim kurma hakkına sahiptir (ziyaret ve mektuplaşma). (*Mandela Kuralları-Kural 58-63*)

E. Hassas Gruplar İçin Özel Standartlar

1. **Çocuklar/Küçükler:** Özgürlüğünden yoksun bırakılma kararı, çocuklar için daima son çare olmalı ve mümkün olan en kısa süreyle sınırlı tutulmalıdır. Yetişkinlerden ayrı tutulurlar. Muamele, eğitim ve rehabilitasyona odaklanmalıdır. (*Havana Kuralları*)
2. **Kadınlar:** Kadın mahpuslara ayrılan birimler, kadın görevlilerin sorumluluğu altında olmalıdır. Hiçbir erkek görevli, bir kadın görevlinin refakati olmadan kadın bölümüne giremez. (*Mandela Kuralları-Kural 81*)
3. **Yabancılar/Göçmenler:** Yabancılar mevzuatı kapsamında tutulan kişiler, cezaevi ortamından ayrı, özel olarak tasarlanmış merkezlerde barındırılmalıdır ve bu merkezler onların hukuki durumlarına uygun koşullara sahip olmalıdır. (*CPT Göçmen Gözaltı Standartları*)

F. Kanunilik İlkesi ve Keyfiyet Yasağı:

Özgürlükten yoksun bırakma hali, bir kişinin en temel insan hakkı olan **kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına** bir müdahaledir. Uluslararası hukuk, bu müdahalenin ancak çok katı şartlar altında yapılabileceğini belirtmektedir. Buna göre en temel ilkeler şunlardır:

1. **Kanunilik İlkesi (Lex Certa):** Bir kişi ancak **yasada öngörülmüş** hallerde ve yine **yasada belirtilen usule uygun** olarak özgürlüğünden yoksun bırakılabilir. (*İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi (İHAS) Madde 5/1, BM Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi (ICCPR) Madde 9/1*)

2. **Keyfiyet Yasağı:** Özgürlükten yoksun bırakılma, sadece yasal dayanağa sahip olmakla kalmamalı, aynı zamanda **keyfi** olmamalıdır. Yani, tutulma kararı, olayın koşullarıyla **orantılı, gerekli** ve denetlenebilir olmalıdır. (*İHAS Madde 5*)

VI. TEMEL HAK İHLALLERİNE DAİR DEĞERLENDİRME

Yukarıda yer alan uluslararası standartlar ışığında bir değerlendirme yapıldığında; Harran Barınma Merkezi'ne yapılan ziyarette elde edilen bulgular, bu merkezde tutulan kişilerin temel insan hakları ve uluslararası standartlara uygunluğu açısından ağır ve çok boyutlu ihlallere maruz kaldıkları görülmektedir. Bu ihlaller, hukuki süreçlere erişimden fiziksel tutulma koşullarına, sağlık ve beslenme hizmetlerinden ayrımcılık yasağına kadar geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Görüşmeler sırasında yapılan tespitler Harran Barınma Merkezi'nin, temel insani ihtiyaçları (*gıda, barınma, sağlık, giyim*) karşılamamak, hukuki hakları ihlal etmek ve özellikle dini veya cinsel kimlik temelinde ayrımcılık ve şiddete karşı koruma sağlamamak suretiyle uluslararası insan hakları standartlarını ciddi şekilde ihlal ettiğini göstermektedir.

Söz konusu Barınma Merkezlerinin en temel sorunu; hürriyetten yoksun bırakma sonucunu doğuran bir uygulama olmasına rağmen, tutulmanın süresine, amacına, hangi işlemlerin yürütüleceğine, bu tutulmaya karşı nereye ve ne kadar sürede başvurulabileceğine dair bir yasal mevzuatının bulunmamasıdır. Yönetmeliklerle düzenleme altına alınan bu idari birimlerde tutulanların en temel haklarını dahi kullanabilmeleri fiilen imkânsız durumdadır. Bu durum, Anayasa'nın 19. maddesinin açık ihlalidir. Zira Anayasa'ya göre kişi hürriyeti ancak kanunla öngörülmüş hâllerde ve usulüne uygun olarak sınırlandırılabilir. Süresi belirsiz, amacı açıklanmamış, yargısal denetime kapalı bir tutulma hâlinin hukuk devleti ilkesine aykırıdır. Yine bu birimlerde tutulan kişilerin hangi işleme karşı hangi merciye başvurabileceklerini bilmemeleri, Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen hak arama özgürlüğünü ve 40. maddede güvence altına alınan etkili başvuru hakkını da fiilen ortadan kaldırmaktadır.

Merkezin "barınma merkezi" olarak adlandırılmasına rağmen cezaevi mimarisini andırması ve burada tutulan kişilere uygulanan hukuki belirsizlik, herhangi bir odanın kapısının kilitlenip içeridekilere neden ve ne kadar süre kilitli kalacaklarının söylenmemesi gibidir hem fiziksel hem de zihinsel olarak özgürlükten mahrum bırakılma hissini derinleştirmektedir.

İhlallerin temel kategorileri şu şekildedir:

A. Hukuki Güvenlik, Özgürlük Hakkı ve Adalete Erişim İhlalleri

1. **Belirsiz Tutulma ve Bilgilendirme Eksikliği:** Görüşülen kişilere, neden tutuldukları, ne kadar süre tutulacakları, haklarının neler olduğu veya hangi hukuki sürecin işletildiğine dair hiçbir açıklama yapılmamıştır. Bu durum, özgürlük ve güvenlik hakkının ve başvuru yollarına erişim hakkının ağır ihlali olarak değerlendirilmektedir. Görüşmecilerden biri, bu hukuki belirsizliği "*Tecavüzcü bile kaç yıl yatacağını bilir. Biz cezalı mıyız? Neden buradayız? İnsan değil miyiz?*" sözleriyle ifade etmiştir.
2. **Merkezin İzolasyonu ve Erişimin Sınırlanması:** Merkezin Şanlıurfa il merkezine 45 km, ilçe merkezine 10–12 km uzaklıkta, ıssız bir güzergâhta bulunması ve toplu

taşıma imkânının olmaması, avukatların merkeze düzenli erişimini zorlaştırmakta ve etkin avukat yardımını fiilen sınırlamaktadır.

3. **Avukat-Müvekkil Gizliliğinin İhlal Riski:** Avukat görüşme odası prefabrike olup, ısıtma sistemi bulunmamaktadır ve kameralı gözetim altındadır. Kameraların ses kaydedip kaydetmediği açıklanmadığı için bu koşullar, avukat-müvekkil gizliliği ilkesinin ihlali riski taşımaktadır.
4. **Görüşme Hakkının Kısıtlanması:** Görüşme odası sayısının yetersiz olması nedeniyle, avukatların mevcut müvekkilleriyle yaptıkları görüşmeler, başka avukatların gelmesi bahane edilerek hızlandırılarak sona erdirilmesi istenmiştir.

B. İnsani Barınma Koşulları ve Fiziksel İhlaller

1. **“Cezaevi” Mimarisi:** Merkez, kuruluş amacına aykırı olarak, yüksek beton duvarlar, metal ek duvarlar, dikenli teller ve gözetleme kuleleri ile çevrili olup, pratikte bir “barınma merkezi”nden ziyade cezaevi mimarisine benzemektedir. Bu, uluslararası standartlara aykırı bir gözetim rejimine dönüştürüldüğü izlenimini yaratmaktadır.
2. **Sağlıksız Yaşam Alanları:** Konteynerlerde yatak veya ranza bulunmamaktadır; kişiler doğrudan zemin üzerine serilmiş ince, eski ve hijyenik olmayan süngerler üzerinde yatmak zorunda kalmaktadır. Bu durum, bazı kişilerde cilt yaralarına ve kızarıklıklara neden olmuştur.
3. **Soğuk ve Isıtma Sorunu:** Erkek konteynerlerinde camların kırık olduğu ve battaniye ile kapatılmasına rağmen rüzgâr ve soğuğu içeri geçirdiği belirtilmiştir. Ayrıca konteynerlerin üstü ve etrafı dikenli tellerle çevrilidir.
4. **Hijyen ve Su Eksikliği:** Kurumda sıcak su bulunmamakta ve kişiler soğuk suyla yıkanmak zorunda bırakılmaktadır. Kadınların hijyenik ped ihtiyaçlarının karşılanması ise keyfi bir uygulamayla yürütülmekte, talep edilmesine rağmen 2-3 döngüde bir ve yetersiz miktarda verilmektedir.

C. Sağlık, Beslenme ve Giyim Hakkının İhlali

1. **Yetersiz ve Erişimi Engellenen Sağlık Hizmeti:** Kurum içi doktor olsa dahi, kişiler doktor talep ettiklerinde çoğu zaman özel güvenlik tarafından reddedilmekte, ısrarcı olmaları halinde doktora ulaşabilmektedirler. Sağlık hizmeti yetersiz kalmakta ve düzgün işlememektedir; kişiler sağlık problemlerini günler sonra iletebilmekte ve yeterli muayene veya tıbbi desteğe erişememektedir. Hastaneye gitme talepleri "doktor onay vermiyor" gerekçesiyle reddedilmiştir. Özellikle dış ağrısı ve göz problemi olan 11 yaşındaki bir kız çocuğunun hastaneye götürülmediği aktarılmıştır.
2. **Kötü ve Hijyenik Olmayan Beslenme:** Kişilerin kendi yiyecek ve içeceklerini hazırlamaları için imkân sağlanmamaktadır. Verilen yemeklerin porsiyon olarak yetersiz olduğu ve besin yeterliliğinde olmadığı ifade edilmiştir; kişiler çoğu zaman aç kalmaktadır. Ayrıca yemeklerin tekdüze olduğu ve içerisinden kurt, böcek, kıl ve

saç çıktığı belirtilmiştir. Bu durum, hijyenik olmamanın ötesinde, sağlık açısından ciddi tehlike arz etmektedir.

3. **Kıyafet Temin Edilmemesi:** Harran GBM'ye denizden çıktıkları kıyafetlerle sevk edilmişlerdir ve mevsime uygun giyecek malzeme (ayakkabı, mont, kazak vb.) onca talebe rağmen sağlanmamıştır. Dışarıdan gönderilen kıyafetlerin bir kısmına "sakıncalı" denilerek el konulmuş, verilenler ise eski, yırtık ve kullanışsızdır.

D. Eğitim, Sosyalleşme ve İletişim Hakkının İhlali

1. **Eğitim Hakkının Engellenmesi:** Kurumda ilkokuldan üniversite çağına kadar olan bireylerin eğitim hakkını sağlamaya yönelik hiçbir uygulama bulunmamaktadır. Dışarıdan kendilerine gönderilen kitaplar bile içeri alınmamaktadır.
2. **Sosyal Tecrit:** Merkezde kitap, kalem, kâğıt, oyun veya spor/sosyalleşme alanı bulunmamaktadır. Görüşülen bir kişi durumu *"Tüm gün duvarlara bakarak yalnızca nefes almamızı bekliyorlar"* şeklinde özetlemiştir.
3. **İletişim Kısıtlaması:** Telefonlara el konulmuş ve haftada yalnızca bir kez, kısa süreli telefon görüşmesine izin verilmektedir.

E. Dini Ayrımcılık ve Kötü Muamele İhlalleri

1. **Alevi Kimliğine Yönelik Ayrımcılık:** Görüşülen kişilerin Alevi olması nedeniyle kurum çalışanları ve görevli memurlar tarafından ırkçı ve ayrımcı söylem ve davranışlara maruz kaldıkları bildirilmiştir.
2. **Şiddet ve Korumama:** Kendilerinden nefret eden ve ölüm/işkence tehditleri savuran diğer mültecilerle aynı ortamda tutulmakta, konteynerlerine taş atılmaktadır. Bu durum kurum çalışanlarına iletildiğinde ise kendilerinin meselesi olmadığı söylenerek müdahale edilmemiştir.
3. **İşkence ve İnsanlık Dışı Muamele:** Bir Alevi gencin (A. S. S.) diğer mülteciler tarafından dizlerinin üzerinde yürütülüp yerdeki izmaritleri ağızla toplatılarak eziyete uğratıldığı belirtilmiştir. Güvenlik çağrılmasına rağmen eziyet uygulayanlar hakkında hukuki işlem yapılmamış ve A. S. S.'nin hayati riski bulunmaktadır. Bu uygulamalar, merkezin tecrit ve işkence merkezine dönüştüğünü göstermektedir.
4. **LGBTİ+ Bireyin Tecrit Edilmesi:** Bir güvenlik görevlisinin ifadesi üzerine, bir LGBTİ+ bireyin, koruma amacıyla dahi olsa, ayrı, tek başına ve tecrit koşullarında tutulduğu anlaşılmıştır. Bu durum, cinsiyet kimliği/ifadeye dayalı ayrımcılık yapıldığı ve uluslararası standartlara aykırı bir izolasyon uygulandığı izlenimi vermektedir.

VII. SONUÇ OLARAK

9 Aralık 2025 tarihinde Harran Barınma Merkezi'ne gerçekleştirdiğimiz ziyaret, merkezde tutulan kişilerin maruz kaldığı ağır ve çok boyutlu hak ihlallerini ortaya koymaktadır. Merkez, "barınma merkezi" statüsünün aksine, yüksek duvarlar, dikenli teller ve gözetleme kuleleriyle bir cezaevini andırmakta ve ağır bir gözetim rejimi altında işletilmektedir. Görüşülen 22 Suriyeli

Alevi sığınmacının tamamı, hukuki bir dayanak olmaksızın, süresi belirsiz bir şekilde ve temel bilgilendirme yapılmadan alıkonulmaktadır.

Tespit edilen temel ihlaller arasında insanlık dışı barınma koşulları (zeminde, hijyenik olmayan süngerlerde yatma), yetersiz ve bozuk beslenme (yemeklerden böcek ve kıl çıkması), sıcak suya erişimin olmaması, sağlık hizmetlerinin fiilen engellenmesi ve mevsim koşullarına uygun giysi temin edilmemesi bulunmaktadır. Merkezin fiziki izolasyonu ve ulaşım imkanlarının yokluğu, sığınmacıların adalete ve avukat yardımına erişimini ciddi şekilde kısıtlamaktadır.

En endişe verici bulgular, Alevi kimliğine yönelik sistematik ayrımcılık ve şiddet iddialarıdır. Sığınmacılar, kurum personelinin ayrımcı söylemlerine ve diğer mültecilerin fiziksel tehditlerine maruz kalmakta, kurum yönetimi ise bu duruma müdahale etmemektedir. Bir Alevi gencin işkenceye uğradığı ve hayati risk altında olduğu, bir LGBTİ+ bireyin ise tecrit koşullarında tutulduğu yönünde ciddi iddialar mevcuttur. Bu bulgular, merkezin uluslararası insan hakları standartlarını ve Anayasa'yı ağır şekilde ihlal ettiğini, bir barınma merkezinden çok bir tecrit merkezine dönüştüğünü göstermektedir.

Sonuç olarak, Harran Barınma Merkezi, bir sığınma ve koruma mekanizması olmaktan çıkmış; temel insani ihtiyaçların karşılanmadığı, hukuki güvencelerin yok sayıldığı, dini ve cinsel kimlik temelinde ayrımcılık ve hak ihlallerinin yaşandığı, fiili bir hapis haneye dönüşmüş durumdadır.